

Šeňová, Naďa; Vitanovský, Michal

Stražnica vo věži Městského hradu v Kremnici

Archaeologia historica. 2000, vol. 25, iss. [1], pp. 137-146

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/140370>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Strážnica vo veži Mestského hradu v Kremnici

NAĎA ŠEŇOVÁ – MICHAL VITANOVSKÝ

Najvyššie položená obývatelná miestnosť kremnického Mestského hradu sa nachádza na siedmom poschodí veže Kostola sv. Kataríny (obr. 1–3). Poloha tejto miestnosti ju predurčila na funkciu strážnice a tú plnila najmenej od 16. do 20. storočia. Dnes je upravená ako súčasť prehliadkového okruhu hradu. Návštevník má možnosť vidieť miestnosť s približne štvorcovým pôdorysom (5×4,5 m) a valenou lunetovou klenbou (obr. 4 – č. 1, ďalej len čísla jednotlivých častí). Izba strážnice je osvetlená tromi oknami s južným, východným a západným výhľadom. V severnej stene je vnútorné okno (č. 2), vedúce do prilahlej malej miestnosti s rumpálom (č. 3), ktorý je dodnes funkčný, aj keď najmä jeho kovové časti sú nové. Oproti rumpálu smerom na sever je prelomené ďalšie, tentoraz opäť vonkajšie okno, tvarom a veľkosťou zhodné s oknami izby strážnice. Zároveň vedie z tejto miestnosti priechod na vretenovité schodisko (č. 4), ktoré prechádza všetkými poschodiami veže. Zo schodiska na tejto úrovni je aj vstup na krytú ochodzu (č. 5) obiehajúcu okolo celej strážnice. Do výšky šiesteho poschodia vrátane je veža hranolová, strážnica a posledné ôsme poschodie, kde je dnes hodinový stroj, sú oktogonálne. Izba strážnice je prístupná z ochodze vchodom v západnej stene (č. 6). Dnešná výbava interiéru, ktorá evokuje jeho historickú funkciu, zahŕňa aj niekoľko originálov z múzejných zbierok, pozornosť pútajú hlavne dva tympany a hlásna trúba. Zo staršieho zariadenia zostala na svojom mieste len kachľová pec v severozápadnom rohu miestnosti (č. 7), na ktorú po prvýkrát upozornila N. Šeňová (Šeňová 1997, 3).

Obr. 1. Celkový pohľad na vežu Kostola sv. Kataríny v Kremnici.

Prvú písomnú zmienku o strážnej službe na tunajšom hrade nájdeme v Mestskej účtovnej knihe (Matunák 1928, 312). V nej je v roku 1441 v súvislosti s hradom po prvýkrát uvedený plat strážnika – turnera. Ďalšia zmienka o hradných strážcoch z rovnakého prameňa je z roku 1464 (Matunák 1928, 314) a potom nasleduje v nepravidelných intervaloch rad dokladov o ich práci. Mali za úlohu pozorovať mesto a okolie a signálom ohlasovať buď vnútorné nebezpečenstvo – oheň, alebo vonkajšie ohrozenie – cudzie vojsko. Táto, pre mesto životne dôležitá služba, sotva mohla byť iná ako nepretržitá. Podrobnejšie písomné správy o prevádzke strážnice máme zo 17. storočia. Vtedy, v čase tureckého ohrozenia, mali strážcovia za úlohu v prípade nebezpečenstva trúbiť a bubnovať, alebo tiež vystreliť z mažiara alebo hákovnice. Ďalšie povinnosti sú doložené napríklad v zmluve s novým hradným strážcom z roku 1601 (Matunák 1928, 335).

V pokojnejších časoch, keď prechodne utíchli zbrane, prehovorili na kostolnej veži aj múzy. Trubači – turneri vymenili poplašné signály za umeleckú produkciu. Ich trúbenie bolo využívané pri rôznych slávnostných príležitostiach a znamenalo pre strážcov zdroj dodatočných príjmov. Strážna služba na kostolnej veži trvala až do polovice 20. storočia. V sedemdesiatych rokoch bol hrad v súvislosti so zahájením rekonštrukcie dlhodobo uzavretý a znovu bol prístupný čiastočne v roku 1992, komplexne v roku 1996.

Strážnica, jej vývoj a dnešná podoba sú neoddeliteľne spojené s dejinami samotnej veže. I keď veža je dominantou nielen hradného komplexu, ale aj celého mesta, nebola jej doposiaľ venovaná dostatočná pozornosť. Viac či menej okrajovo sa ňou postupne zaoberali M. Matunák (1928, 309–336), Š. Oriško (1984, 76), L. Husovská (1988, 167, 168) a J. Hoško (1990, 75–77; 1992, 24, 25). L. Husovská sa nezaobera stredovekou etapou dejín veže, zatiaľ čo ostatní autori sa zhodujú v tom, že súčasnej veži predchádzala staršia stredoveká veža, ktorej existenciu dokladajú archívne pramene. Matunák predpokladá kompletnú výstavbu renesančnej veže po zrúcaní zvyškov stredovekej veže ťažko poškodenej pri veľkom požiari mesta v roku 1560. Oriško predpokladá na tomto mieste stredovekú strážnu vežu, ktorej dnešná podoba je však renesančná a tú datuje podľa náročného leto-počtu 1579. Všíma si lomené oblúky podvežia a fortifikačné prvky, podľa ktorých považuje vežu za voľnú súčasť opevnenia bez súvislosti s kostolom, ku ktorému je pripojená. Hoško k Oriškovým záverom, ktoré zrejme v podstate akceptuje, pridáva svoj objav pri archeologickom prieskume hradného areálu. Odkryl totiž po vežu a v jej tesnej blízkosti zvyšky muriva z 15. storočia. Časť z nich interpretoval ako základy operného piliera pôvodnej stredovekej veže, ktorá mala byť menšia než súčasná postavená v roku 1579.

Aj keď hlavným objektom nášho záujmu boli horné partie veže, nebolo možné úplne sa vyhnúť určitým nejasnostiam v otázkach jej pôvodného datovania, stavebného vývoja, prípadne slohového zaradenia. Pred sústredením pozornosti na siedme poschodie so strážnicou sme preto podrobnejšie preskúmali najskôr nižšie poschodia. Výsledky podľa nášho názoru umožňujú doplniť a možno aj zmeniť doterajšie pohľady na vežu Kostola sv. Kataríny.

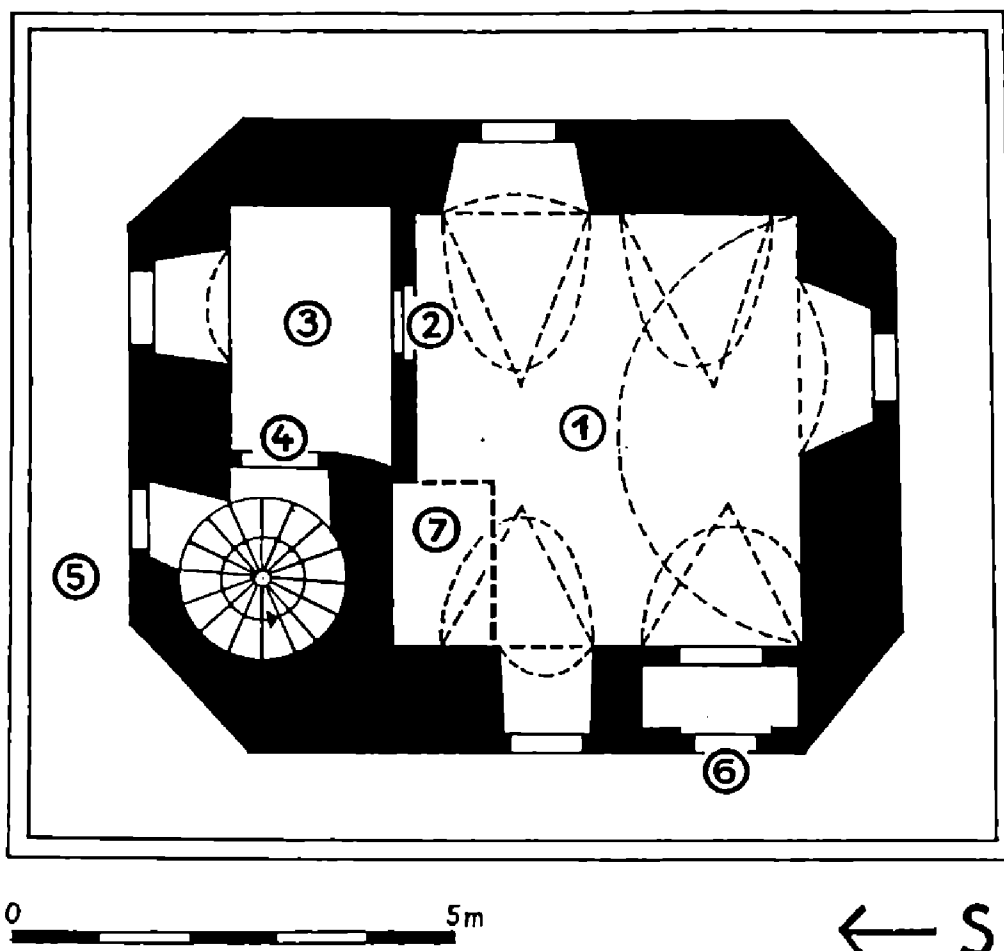
Predovšetkým je nápadná vizuálna zhoda exteriéru veže kostola s neďaleko stojacou Malou (Hodinovou) vežou. Túto Oriško považuje za jednu z mála takmer intaktne zachovaných stavieb zo 14. storočia na Mestskom hrade. Obe veže sú odstupňované, na oboch vidíme horizontálne členenie rímsami, ktorých profilácia je totožná. Parter veľkej veže je priechodný a tento priechod na oboch stranách vymedzujú dva rovnaké monumentálne lomené oblúky. Aj napriek ich neogotickej povrchovej úprave sú to určite portály pôvodné. Vnútorné okosenie južného portálu je sčasti prekryté neskorším murivom, na ktoré dosadá renesančná klenba podvežia. Naopak, vnútorné okosenie severného portálu je kamenársky ukončené pred jeho napojením na murivo plášťa vretenového schodiska, čiže ho rešpektuje. Podobným spôsobom je možné v analýze pokračovať aj v ďalších poschodiach veže a nachádzať príklady prekryvania sa neskorostredovekých a ranonovovekých vrstiev stavby. Súhrn týchto poznatkov nás utvrdzuje v názore, že požiar v roku 1560 jej exteriér v podstatných rysoch (hlavne čo sa týka výšky) príliš nezmenil. Vzhľadom na to, že cieľ našej state je iný, nemôžeme sa na tomto mieste ďalej zaoberať problematikou celej veže. Tejto

Obr. 2. Detail siedmeho poschodia veže s ochodzou.

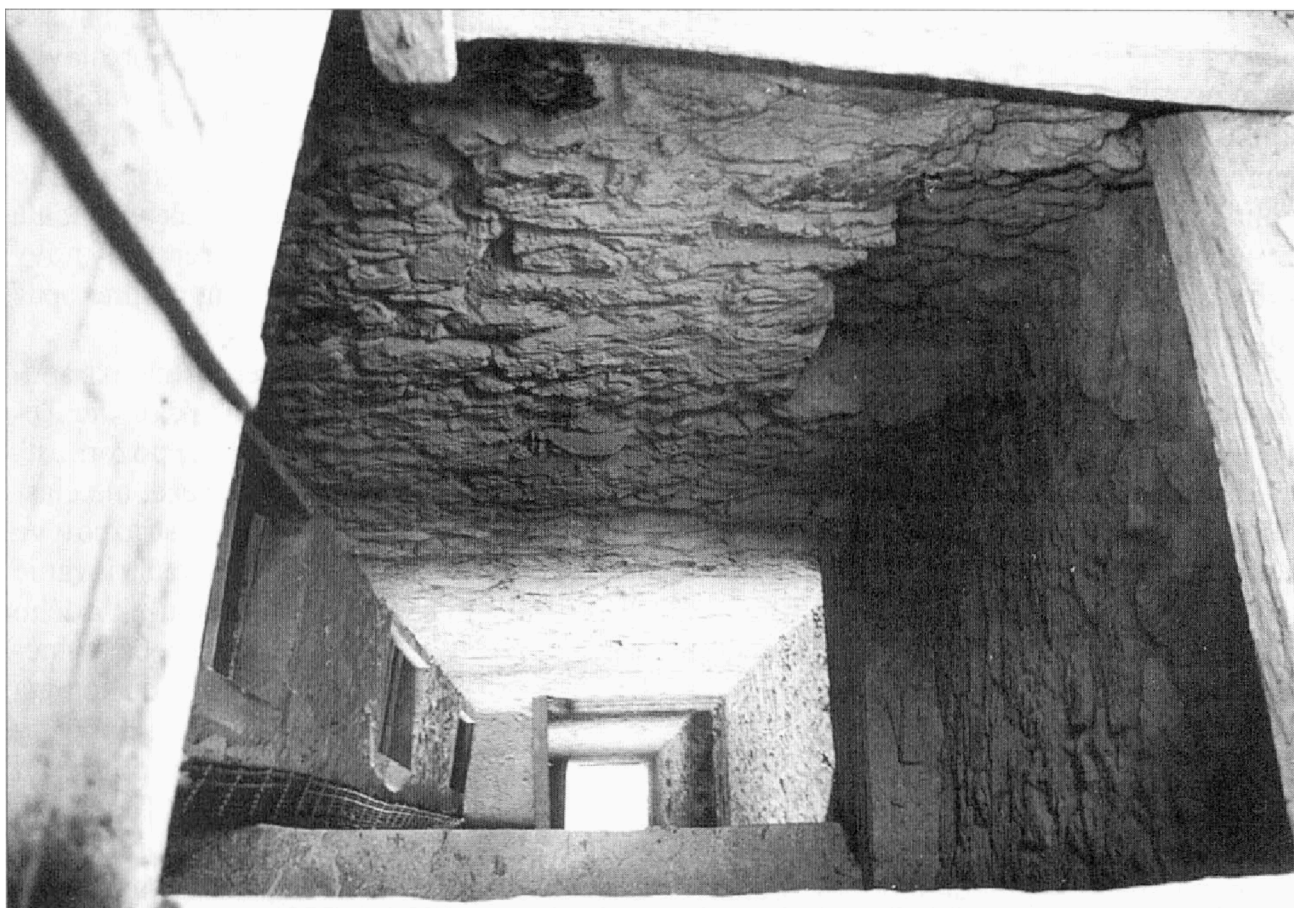
Obr. 3. Súčasný pohľad na mesto z ochodze strážnice.

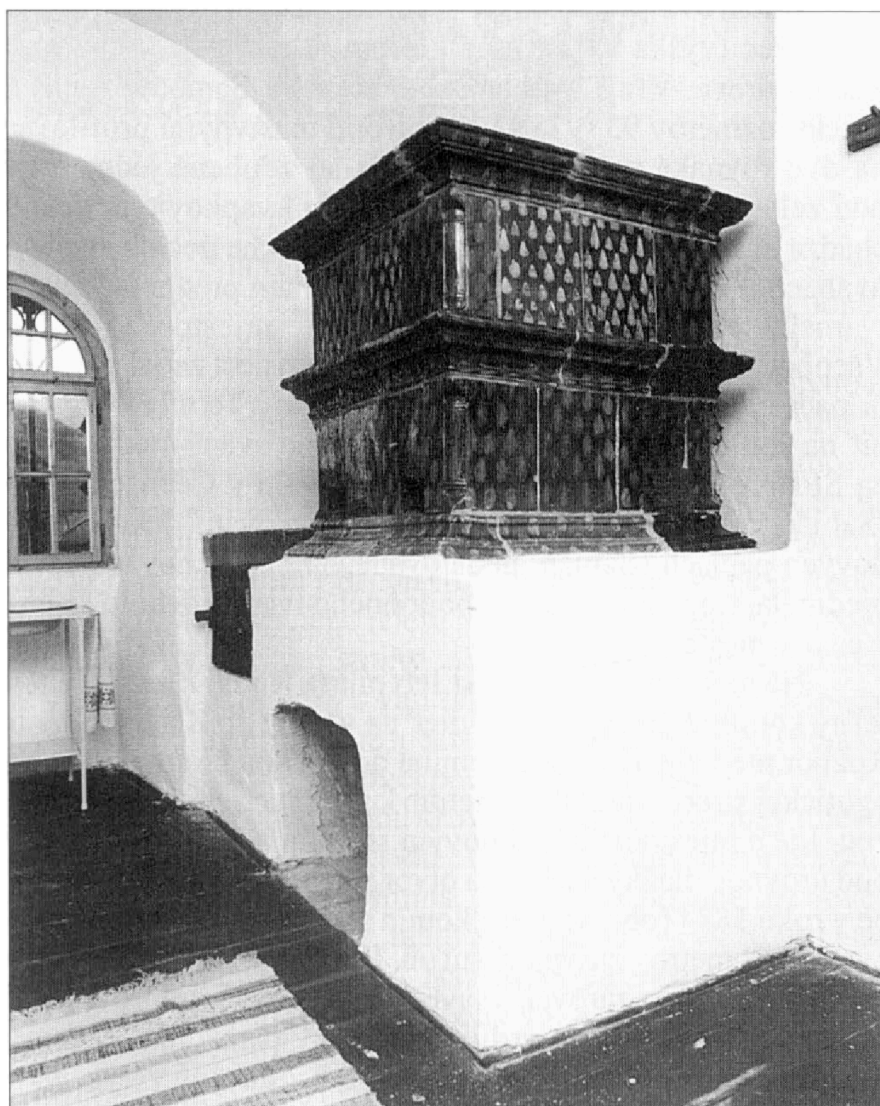
Obr. 4. Pôdorys siedmeho poschodia s očíslovanými lokalitami.

téme sa venujeme samostatne v inej práci. Na základe zisteného však už teraz môžeme zverejniť pracovnú hypotézu, ktorá je alternatívou k doterajšiemu hodnoteniu veže ako prevažne renesančnej stavby z druhej polovice 16. storočia. Domnievame sa, že podľa početného súboru nových indícií by sme pred sebou mohli mať stredovekú strážnu a obrannú vežu dochovanú v rovnakej výške, v akej bola v priebehu 15. storočia postavená. Pôvodne mal hradný kopec tvar nízkej homole (súčasná rovná plocha bola vytvorená postupnými navážkami a ďalšími úpravami terénu) a je preto logické, že strážnu vežu postavili na najvyššom bode kopca. Tým je miesto, kde stojí terajšia veža a Kostol sv. Kataríny a je teda takmer isté, že tu stála aj pôvodná stredoveká strážna veža, ktorá musela byť vyššia ako ktorákoľvek iná stavba hradného komplexu. Masívne renesančné úpravy, ktoré zrejme súvisia s požiarom v roku 1560, ovplyvnili exteriér veže len málo. O to viac sa prejavili vo vnútri, predovšetkým zosilňovaním múrov, zaklenutím niekoľkých poschodí, v niektorých prípadoch zmenami výšky podlažia a výmenami ostení, hlavne okenných. Tieto úpravy boli datované vonku na nárožných kvádroch letopočtami 1577, 1578 a 1579. Domnievame sa, že úloha týchto letopočtov v poznaní stavebného vývoja veže je preceňovaná.

Takisto na mieste nášho hlavného záujmu – na siedmom poschodí so strážnicou nachádzame zaujímavý súbor neskorogotických ostení. V tejto chvíli nás však bude zaujímať predovšetkým interiér vo vzťahu k základnej funkcii tohto poschodia. Všetky poschodia veže okrem krovu sú postavené na pôdoryse v tvare „L“, pričom v jeho severozápadnom rohu sa točí vretenovité schodisko. Aj keď sa na prvý pohľad zdá, že siedme poschodie je výnimka, zisťujeme, že uvedená pôdorysná schéma platí aj tu. Porovnanie s ostatnými poschodiami nám ukazuje dve odlišnosti. Je to nenosná priečka s vnútorným oknom (č. 2) a vchod do izby strážnice z ochodze (č. 6). V oboch prípadoch sme dospeli k názoru, že ide o neskoršie zásahy do pôvodnej dispozície. Obe úpravy idú proti logike pôdorysu v tvare

Obr. 5. Šachta rumpálu.

Obr. 6. Kachlová pec v strážnici.

„L“ (vstup z ochodze navyše oslabuje murivo juhozápadného nárožia), a preto sa natíska otázka dôvodu ich vzniku. Domnievame sa, že úpravy vznikli v čase opravy a prestavby veže po požiari v roku 1560 a súvisia s vykurovaním strážnej izby. Miestom najväčšieho úniku tepla v pôvodnej dispozícii poschodia bola šachta rumpálu (obr. 5). Nová priečka tento zdroj chladu oddelila od interiéru vlastnej strážnice, pričom vnútorné okno zaistilo pohodlné podávanie všetkého, čo sa rumpálom hore vytiahlo. Priečka si však vyžiadala nové spojenie s ochodzou, a preto bol v západnej obvodovej stene strážnice prerazený nový vchod. Ten má dvojce dvere, medzi ktorými je v hrúbke múru malá predsieň, zrejme opäť z dôvodu úspory tepla.

Otázka tepla bola zásadná a bez jej vyriešenia sa na takomto poveternostne exponovanom mieste nemohla vykonávať nepretržitá strážna služba. Dostávame sa tak ku kachľovej peci, ktorá je dodnes súčasťou vybavenia strážnice. Skôr než na ňu obrátíme pozornosť, využijeme cenné osobné svedectvo pána Karola Bôca, ktoré sa týka nielen pece, ale čiastočne aj prevádzky strážnice – Severnej veži hradu a býval svedkom činnosti strážcov vo veľkej veži. Podľa neho sa pec používala v zime na vykurovanie a celoročne na ohrievanie jedla. Jedlo i kurivo na vežu vyťahovali rumpálom. V peci sa kúrilo guľatinou z tvrdého dreva, ktorej zásoba sa ukladala v klenutom priestore murovaného podstavca pece a v ned'alekej debni. Pamätník ešte dodáva neobvyklú vec. Dym z pece nebol odvádzaný do komína v múre, ale improvizovanou sústavou rúr cez okno a cez zábradlie ochodze, kde boli rúry fixované, von. Dvaja strážcovia slúžili dvadsaťštyrihodinové smeny od šiestej do šiestej hodiny. Potom boli vystriedaní inou dvojicou a celkový počet strážcov bol 6–8 ľudí. Toto svedectvo, vzhľadom k absencii nejakých inovácií a celkovej zachovalosti priestoru, môžeme považovať za pravdepodobný model ľudských aktivít na tomto mieste i v minulých storočiach.

Kachľová pec stojí pri severnej stene strážnice (obr. 6). Vymurovaný a omietnutý podstavec (výška 92 cm), na ktorom je pec postavená, obsahuje zaklenutý priestor pre zásobu dreva. Vľavo je ohnisko s platňou. Samotná kachľová časť predstavuje kubický objekt rozmerov 93×93×93 cm s tromi masívnymi profilovanými rímsami, ktoré ho delia na dve rovnaké poschodia. Nárožia sú zdobené jednoduchými pilastrami. Celá pec je pod zelenou glazúrou maľovaná bielym kvapkovitým dekorom, ktorý netektonicky prechádza aj cez profiláciu ríms. V hornej ploche pece je otvor po rúre, ktorá dnes chýba. Pri úvahách o veku tejto pece má väčší význam predpokladaná životnosť než jej jednoduché tvaroslovie. Podstatné je, že pec v tomto priestore sa vždy veľmi intenzívne využívala. Všeobecne v otázke životnosti kachľových pecí zatiaľ nepanuje zhoda. Tá sa v optimálnom prípade odhaduje na niekoľko desiatok rokov. Termín stavby tejto pece teda môžeme umiestniť na koniec 19. storočia. Tento typ, zaraďovaný medzi dedinské pece, má okrem výskytu na Slovensku príbuzné formy na Morave a v Čechách, hlavne však v Dolnom Rakúsku (Sabján, nedatované, 77). Kvapkovitý maľovaný dekor je zase doložený na uhorských ľudových peciach (Sabján, nedatované, 177). Zachovaná kachľová pec nebola v Kremnici ojedinelá, fragmenty kachlíc podobného tvaru a dekoru sa našli na dvoch ďalších miestach v centre mesta.

Na maľovanej vedute od Jeremiáša Rotha z roku 1729 je na streche veže dobre viditeľný komín. Ešte lepšie je vidieť na vedute zo Zlatej knihy banickej z roku 1764 (obr. 7). Rozpor medzi existenciou komína doloženou prameňmi a jeho súčasťou na neogotickej streche sa stal podnetom k nášmu prieskumu ďalších dvoch poschodí nad strážnicou. Ide o miestnosť s hodinovým strojom a podkrovie. Práve v podkroví sa asi pol metra pod úroveň dlážky nachádza otvor pôvodného komína zrušeného pri neogotickej prestavbe v roku 1884 (obr. 8). Ide o komín so svetlosťou 50×50 cm, ktorý je dnes okrem záverečných cca 2 metrov zasypaný suťou. Bol odbúraný zrejme preto, aby neprekážal konštrukcii novej strechy. To zároveň vysvetľuje neskoršie improvizované odvádzanie spalín oknom strážnice, ktoré nám potvrdili spomienky pamätníka. V miestnosti s hodinovým strojom, teda na ôsmom poschodí, je komín dobre viditeľný v jej severozápadnom rohu, kde prilieha

Obr. 7. Detail veduty Kremnice z roku 1764.

k plášťu vretenového schodiska (obr. 9). Smeruje evidentne k miestu terajšej pece o poschodie nižšie a v dĺžke ôsmeho poschodia končí. Situácia komína nám naznačuje aj odpoveď na otázku spôsobu obsluhy pece. Obvyklá možnosť, totiž prikladanie z vedľajšieho priestoru, napr. chodby (Hazlbauer 1998, 27) tu neprichádza do úvahy, pretože za stenou, ku ktorej pec prilieha, nie je na takúto manipuláciu miesto. Navyše, ako sme spomínali, komín končí v strope nad pecou. Táto bola teda v našom prípade obsluhovaná z miestnosti, ktorú vykurovala. Ďalej sa domnievame, že murovaný podstavec pece (č. 7) je od okamžiku výstavby tohto priestoru stále na jednom a tom istom mieste. Svedčí o tom objavený komín smerujúci na os pece, ako aj fakt, že komín s pecou sú v rámci pôdorysu na jedinom možnom mieste, ktoré pre umiestnenie vykurovacieho telesa prichádza do úvahy. Navyše je podstavec pece priestorovo rešpektovaný z jednej strany miernejším kónusom výklenku západného okna, z druhej strany ukončením priečky s vnútorným oknom. Obidva prípady svedčia o tom, že v pôvodnom interieri bolo potrebné rešpektovať v týchto miestach nejaký objekt, ktorý mal rozmery dnešného podstavca kachľovej pece.

Parametre komína – vnútorná svetlosť pod úrovňou krovu dĺžky 50×50 cm, v miestnosti s hodinovým strojom dokonca cca 50×80 cm – kladú ešte jednu, úplne novú otázku. Uvedené rozmery totiž zodpovedajú skôr krbovému komínu, pretože dochované stredoveké komíny, pri ktorých predpokladáme kachľové pece, majú svetlosť nanajvyš 20×20 cm. Príkladom je hrad Točník v Čechách, ako nám potvrdil Z. Hazlbauer. Je známe, že kachľové pece nahradzovali v strednej Európe krby hlavne v priebehu 15. a 16. storočia. V tejto konkurencii krby prehrávali predovšetkým svojim potencionálnym rizikom požiaru, vyplývajúcim z používania otvoreného ohniska a svojou nízkou efektívnosťou. Tepelné straty krbov

boli 80–85 %, zatiaľ čo pri kachľových peciach to bolo len 30–40 % (Hazlbauer 1998, 26, 27). Efektivita sa pochopiteľne premietala aj do spotreby paliva. V našom prípade sa zásobovanie palivom vykonávalo pomocou rumpálu, čo iste nebol zanedbateľný aspekt. Naše uvažovanie nad otázkou existencie starého komína s krbovými parametrami smeruje k nasledujúcemu výkladu. Domnievame sa, že ide o pozostatok pôvodného typu vykurovania strážnice z doby pred renesančnou prestavbou, ktorá ako vieme, výrazne zmenila hlavne interiéry veže. Je preto pravdepodobné, že s úpravami strážnice, ktoré sledovali zlepšenie tunajšieho tepelného režimu (priečka a nový vchod), sa spojila aj inovácia spôsobu vykurovania, takže krb bol nahradený kachľovou pecou. V tom čase aj živá skúsenosť so zničujúcim požiarom Kremnice v roku 1560 mohla napomôcť rozhodnutiu zmeniť systém vykurovania krbom za bezpečnejšiu kachľovú pec. Zostávajúcu otázku, prečo po výmene krbu za pec zostal v užívaní starý a svojimi rozmermi predimenzovaný komín, môže vysvetliť dobrozdanie dnešných kachliarov. Podľa nich žiaducu redukciu ťahu môže dobre zabezpečiť rúra s potrebnou svetlosťou, ktorá prepojí pec s komínom. Keramické rúry točené na kruhu sa všeobecne dosť často vyskytujú pri nálezoch historických kachlíc.

Archeologický prieskum kremnického hradného areálu, ktorý uskutočnil J. Hoško v rokoch 1979–1982 a 1987, obsiahol 16 % jeho rozlohy (Hoško 1990, 76). Aj keď ide o malú časť celkovej plochy, našlo sa tu množstvo fragmentov kachlíc. Nemôžeme samozrejme identifikovať tie, ktoré pochádzajú z pecí na veži, pretože na hrade bolo nesporne viacero vykurovaných priestorov. V prípade strážnice, vzhľadom k jej funkcii a dochovanému komínu doloženému aj vedutami, môžeme považovať za takmer isté, že od 16. storočia tu fungovala kachľová pec. Na súčasnom podstavci pece, ktorý jeho priestorové súvislosti zaraďujú k najstarším objektom na siedmom poschodí, sa teda vystriedalo, v intervaloch daných ich životnosťou, viacero kachľových pecí. Nevyhnutnosť sústavného vykurovania si tu vyžiadala fungovanie pecí rôznych slohových foriem, ktoré sa striedali na rovnakom mieste, až po dnešnú pec. Tá je síce pamiatkou ľudového kachliarstva 19. storočia, ale vzhľadom na uvedené súvislosti je aj ona hodnotnou súčasťou interiéru, ktorý zrejme od 16. storočia nepostihli podstatné zmeny. Výpovedná hodnota priestoru strážnice vo vzťahu k jej dôležitej funkcii stráženia mesta je teda do značnej miery zachovaná. Cenná je aj skutočnosť kontinuity strážnej služby na kremnickom hrade od jej počiatkov v polovici 15. storočia až do 20. storočia.

Nový prieskum siedmeho poschodia i celej veže naznačil možnosť nového pohľadu na stavebný vývoj, vek a prípadné slohové zaradenie veže. Podrobnejšie ho dokumentujeme, ako sme spomínali, na inom mieste. Naše skúmanie však nemohlo nahradiť, zatiaľ bohužiaľ, chýbajúci stavebno-historický prieskum veže Kostola sv. Kataríny. Až ten by mohol kvalifikovane konštatovať, či ide o vež zo 16. alebo 15. storočia. Nemožno úplne vylúčiť ani jej ešte staršie založenie, pretože hlavné stavby slúžiace základným funkciám mesta sa iste začali budovať už od jeho vzniku v prvej polovici 14. storočia.

*

Autori ďakujú za pomoc a cenné podnety pani Jolane Stančekovej a pánom Karolovi Bôcovi, Jaroslavovi Hric-Matuškovi, Zdeňkovi Hazlbauerovi, Františkovi Kašičkovi a Ľubomírovi Kürtymu.

Literatúra

- HAZLBAUER, Z., 1998: Krása stredovekých kamen, Praha.
HOŠKO, J., 1990a: Historicko-archeologický výskum Mestského hradu v Kremnici, In: Marsina, R.: Banské mestá na Slovensku 73–81, Martin.
HOŠKO, J., 1992b: Osídlenie Kremnice a okolia vo svetle archeologických nálezov, In: Novák, J. a kol.: Kremnica 17–41.
HUSOVSKÁ, Ľ., 1988: Kremnica – obnova hradného areálu, In: Monumentorum tutela / Ochrana pamiatok 13, 165–183.

MATUNÁK, M., 1928: Z dejín slobodného a hlavného banského mesta Kremnice, Kremnica.
ORIŠKO, Š., 1984: Kremnica / Pamiatková rezervácia, Bratislava.
SABJÁN, T., nedatované: Népi cserépkályhák, Budapest.
ŠEŇOVÁ, N., 1997: Mestský hrad Kremnica, Žilina.

Zusammenfassung

Die Wachstube im Turm der Stadtburg in Kremnica

Im siebenten Stock des höchsten Turmes im Areal der Stadtburg in Kremnica befindet sich die Wachstube mit einem Wehrgang, aus dem man Ausblick in alle Weltrichtungen hat. Sie ist mit einer funktionsfähigen Hubwinde und einem Kachelofen ausgestattet und durch eine Spindeltreppe zugänglich. Wachdienst in der Kremnicer Burg ist in schriftlichen Quellen seit der Hälfte des 15. Jh.s belegt. Der Turm, der an der Westwand der gotischen St.-Katharina-Kirche am höchsten Ort der Burg steht, wurde in der Vergangenheit von mehreren Autoren erwähnt (M. Matunák 1928, Š. Oriško 1984, L. Husovská 1988 und J. Hoššo 1990). Meistens sind sie der Meinung, daß es sich in der gegenwärtigen Form überwiegend um einen Renaissancebau handelt, der nach dem Feuer der Stadt im J. 1560 von einem älteren, ursprünglich mittelalterlichen Turm umgebaut wurde. Die bauhistorische Untersuchung wurde nicht durchgeführt.

Die Autoren dieser Abhandlung nehmen auf Grund ihrer eigenen Forschung an, daß aus der mittelalterlichen Bauetappe im Turm mehr erhalten ist, als man bisher vermutete. Unter anderem zeugen davon die mittelalterlichen Steinmetzdetails, die sich vor allem im Stock mit der Wachstube befinden, weiter die veränderten Fußbodenhöhen in Interieuren, die anders hoch als Gesimse draußen auf dem Turm sind, und auch der entdeckte Schorstein mit den Parametern eines Kamins. Dieser hing wahrscheinlich mit der ursprünglichen Heizung in der Wachstube zusammen. Es gibt eine Voraussetzung, daß der Kamin während des Renaissanceumbaus nach dem Jahre 1560 durch den Kachelofen ersetzt wurde. Dieser Umbau änderte mit einigen mit dem Wärmeschutz zusammenhängenden Einrichtungen auch das Wachstubeinterieur. Die Wachstube selbst ist bis heute in ihrer Gestalt aus dem 16. Jh. erhalten. Von den Einzelheiten des Wachdienstes erhielt sich das persönliche Zeugnis des Herren K. Bôc aus der ersten Hälfte des 20. Jh.s. Mit Rücksicht auf die Unversehrtheit dieses Raums bringt das Zeugnis auch die Aussage vom Wachdienst in der Vergangenheit.

Die Wachstube ist heute als Bestandteil der Besichtigungstrasse der Burg ausgestattet und stellt einen in beträchtlichem Maße funktionsfähigen Renaissanceraum mit spätgotischen Elementen dar. Eine große Bedeutung hat auch der hiesige historisch belegte Wachdienst, der hier kontinuierlich vom 16. bis zur Hälfte des 20. Jh.s verlief.

Abbildungen:

1. Der Gesamtanblick – Turm der St.-Katharina-Kirche in Kremnica.
2. Der 7. Stock des Turms mit dem Wehrgang – Detail.
3. Der gegenwärtige Anblick der Stadt vom Wehrgang.
4. Der Grundriß des 7. Stockwerks mit den mit Nummern versehenen Räumen.
5. Die Hubwindeschacht.
6. Der Kachelofen in der Wachstube.
7. Der Anblick der Stadt Kremnica aus dem J. 1764 – Detail.
8. Die Ausmündung des Schornsteins im Turmdachraum.
9. Der Verlauf des Schornsteins im Raum mit dem Uhrwerk im 8. Stock.